

SUOMALAIŠ-NORJALAINEN RAJAVESISTÖKOMISSIO
NORSK-FINSK GRENSEVASSDRAGSKOMMISSJON

Suomalais-norjalaisen rajavesistökomission suositukset 2023

Lisätiedon tarve ja rajat ylittävä yhteistyö koskien Näätamöjoen lohikantoja.

Näätamöjoki on rajajoki ja Norjassa kansallinen lohivesistö, osana kansallisten lohivuonojen Neiden- ja Bøkfjordvuonojen kanssa. Näätamöjoen vesistössä on lohi- ja meritaimenkantoja joita voidaan kalastaa. Koko Näätamöjoelle saatiin määritettyä kutukantatavoite vuonna 2022, joka on 4558-5634 kiloa naaraslohia. Yhteistä arviota siitä, onko kutukantatavoitteet saavutettu, ei ole toistaiseksi tehty.

Näätamöjoen lohikantojen yleistila on heikentynyt selvästi vuosina 2020-2022 ja saaliit ovat vähentyneet. Jokeen nousevien lohien määrä on vähentynyt rajusti, ja poikastiheydet ovat olleet jo pitkään matalana Opukasjärven yläpuolella.

Lohikantojen turvaamiseksi tarvitaan nyt paljon joustavampaa kalastuksenhoitoa. Tämä edellyttää, että Suomen ja Norjan kahdenvälinen kalastussopimus uudistetaan, mihin tähtäävää taustatyötä ja tiedon kokoamista on tehty jo useita vuosia. Lohia koskevien olemassa olevien seurantatietojen saatavuus rajan molemmin puolin sekä suomalais-norjalainen yhteinen arviointi lohikantojen tilasta (kutukantatavoitteet) muodostavat perustan uutta sopimusta koskevalle työlle.

Suomalais-norjalainen rajavesistökomissio suosittelee, että:

- Norjan ja Suomen vastuuviranomaiset aloittavat niin pian kuin mahdollista Näätamöjoen kahdenvälisen kalastussopimuksen uusimisen, jotta mahdollistetaan kalastuksen säätelyn ajanmukaistaminen ja kestävä kalavesien hoito.
- Lisätään yhteistyötä Norjan ja Suomen välillä koskien Näätamöjoen lohikantojen tutkimusta, seurantaa ja hoitoa. Tehostetaan uusimman tutkimustiedon yhteistä käyttöä Näätamöjoen lohikantojen hoidossa ja selvitetään, mikä olisi paras tapa organisoida tätä koskeva yhteistyö maiden välillä.
- Komissio pidetään ajan tasalla ja sille tiedotetaan työn edistymisestä.

Vesienhoidon yhteistyö ja koordinointi Suomen ja Norjan välisellä kansainvälisellä vesienhoitoalueella

Kansainvälinen vesienhoitoalue perustettiin maiden välisellä sopimuksella vuonna 2013. Sopimuksen tulee varmistaa, että yhteistyö on riittävää EU:n vesipuitedirektiivin vaatimusten täyttämiseksi. Sopimuksen liite (yhteisymmärryspöytäkirja) sisältää yksityiskohtaisen kuvauksen tarvittavista yhteistyömenettelyistä. Maiden tulisi pyrkiä laatimaan yhteinen vesienhoitosuunnitelma rajavesistöille (jossa kuvataan vesistöjä, yhteisiä ympäristötavoitteita, seurantaohjelmien koordinointia, tietojen vaihtoa jne.) (muistion kohta 9). Vaatimuksena on Norjan ja Suomen rajavesistökomission osallistuttaminen suunnittelutyöhön (kohta 3) sekä ympäristötavoitteiden asettamisen ja ekologisen ja kemiallisen tilan luokittelun koordinointi (kohta 4).

Joidenkin Tenon-, Näätämön- ja Uutuajokien rajavesistöjen ekologisen tilan luokittelussa on edelleen eroja suunnittelukaudella 2022-2027. Erot johtuvat eroista kansallisissa luokittelujärjestelmissä. Tromssan ja Finnmarkin lääninhallitus on kirjeessään 11.11.2022 lähettänyt asian Norjan kansallisten ympäristöviranomaisten jatkokäsittelyyn, mutta vastausta kyselyyn ei ole vielä saatu.

Vesipuitedirektiivin 4. suunnittelukierroksella (2028-2033) Norjan ja Suomen välillä on edelleen erilaiset kuulemisen aikataulut. Siten työn koordinointi kansainvälisellä vesienhoitoalueella vaikeutuu. Tromssan ja Finnmarkin maakuntahallinto (maakuntaliitto) on pyytänyt valtakunnallisia viranomaisia yhteensovittamaan Norjassa kansainvälisen vesienhoitoalueen aikataulut Suomen puolen määräaikojen kanssa, mutta Norjan ilmasto- ja ympäristöministeriö on vastannut 3.3.2023 päivätyllä kirjeellä (viite 19/1048-75), että tämä ei ole mahdollista.

Suomalais-norjalainen rajavesistökomissio suosittelee, että:

- Vesienhoidon yhteistyötä kansainvälisellä vesienhoitoalueella, Norjan ja Suomen välillä vahvistetaan paikallisella, alueellisella ja kansallisella tasolla.
- Kansainvälisen vesienhoitoalueen vesienhoitosuunnitelmat (2028 – 2033) lähetetään rajavesistökomissiolle kuultavaksi.
- Norja ja Suomi pyrkivät yhteensovittamaan paineiden arvioinnin sekä pintavesien ekologisen ja kemiallisen tilan luokittelujärjestelmät.
- Norja ja Suomi yhteensovittavat tulevat Suomalais-norjalaista vesienhoitoaluetta koskevien kuulemisten ajankohdat.